

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi

Ensihoitopalveluiden kuljetusten rahoitus- ja järjestämisvastuuta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevan esitysluonnoksen perusteella saa hyvän käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esitysluonnoksen vaikutustenarviointia koskevassa jaksossa on hyödynnetty havainnollistavia taulukoita ja kuvioita. Vaikutuksia on käsitelty monipuolisesti ja pääosin perusteellisesti.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Esityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa olisi hyvä tarkentaa sitä, voivatko jo aiemmin tehdyt ja nyt ehdotetut korotukset asiakasmaksuihin yhdessä vaikuttaa niin, että joidenkin väestöryhmien oikeus sosiaaliturvaan voi heikentyä.
- ii) Sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksujen korotusten vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttöön tulisi seurata ehdotetun sääntelyn voimaantulon jälkeen.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on lyhennelmä esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi terveydenhuoltolakia, sairausvakuutuslakia ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi laki eräiden Ahvenanmaalla hoidettavien kuljetusten erillisestä rahoittamisesta.

Esityksessä ehdotetaan, että ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten rahoitusvastuu ja muiden Kansaneläkelaitoksen nykyisin sairaankuljetuksena korvaamien ambulanssikuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuu siirrettäisiin kokonaisuudessaan hyvinvointialueille. Sairausvakuutuslain mukaiset sairaankuljetuksen korvaukset eli ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten ja muiden ambulanssilla toteutettavien sairaankuljetusten korvaukset lakkautettaisiin. Kuljetukset rahoitettaisiin jatkossa valtion rahoituksella ja hyvinvointialueille säädettäisiin oikeus periä näistä palveluista asiakasmaksuja. Tarvittavan valtion rahoituksen hankkimiseksi valtion kannalta kustannusneutraalisti sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksen vakuutettujen rahoitusosuutta korotettaisiin ja vastaavasti valtion rahoitusosuutta alennettaisiin.

Esityksessä ehdotetaan, että Ahvenanmaan maakunnalle siirrettäisiin uuden lainsäädännön nojalla vuodesta 2028 alkaen noin 0,8 miljoonan euron erillisrahoitus. Rahoitusta tarkistettaisiin esityksen mukaan vuosittain hyvinvointialueiden hintaindeksin kehityksen mukaisesti sekä huomioiden palvelutarpeen muutos.

Terveystalolaitoksia muutettaisiin siten, että selkeytettäisiin voimassa olevaa ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten sääntelyä ja säädettäisiin hyvinvointialueiden velvoitteesta huolehtia niistä ambulanssilla tehtävistä potilaskuljetuksista, joista sairausvakuutuslain nojalla nykyisin voi saada korvausta Kansaneläkelaitokselta.

Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia muutettaisiin siten, että laissa säädettäisiin ensihoitopalvelun sekä jatkossa hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevien ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten asiakasmaksuista. Samalla muutettaisiin nykyistä sääntelyä sisäenkirjoitetun potilaan kuljettamisen maksuttomuudesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin tehtäisiin myös muita muutoksia. Asiakasmaksujen määrät sekä asiakasmaksuihin liittyvät käyttövarat ja tulorajat sidottaisiin jatkossa hyvinvointialueiden hintaindeksiin, ja indeksitarkistukset tehtäisiin jatkossa vuosittain. Lisäksi käyttämättä jätetystä palvelusta perittävissä olevan maksun soveltamisalaa laajennettaisiin tiettyihin, niin sanottuihin perheoikeudellisiin palveluihin sekä lapsen ja vanhemman välisiin tuettuihin ja valvottuihin tapaamisiin.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Esityksen tarkoituksena on tukea hyvinvointialueiden taloudellisia edellytyksiä turvata sosiaali- ja terveyspalvelut sekä niihin liittyvien maksujen pysyminen kohtuullisena palveluiden käyttäjille.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta saa käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esitysluonnoksesta käy myös ilmi tarve lainmuutokselle. Esitysluonnoksen

mukaan voimassa olevaa sääntelyä pidetään osin tulkinnanvaraisena, ja ehdotetut muutokset kuvastaisivat paremmin ensihoidon nykytilaa.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on arvioitu ansiokkaasti esityksen keskeisiä vaikutuksia. Esitysluonnoksessa on kuvattu, mitä menetelmiä ja aineistoja taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on käytetty. Esitysluonnoksessa on esitetty paljon määrällisiä arvioita aiheutuvista kustannuksista ja säästöistä. Myös vaikutustenarviointiin liittyvät epävarmuudet esimerkiksi puutteellisen tietopohjan vuoksi on tuotu esille. Esityksen vaikutustenarviointia koskevassa jaksossa on hyödynnetty paljon havainnollistavia taulukoita ja kuvia, mikä on myönteistä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu muita toteuttamisvaihtoehtoja ja perusteltu, miksi muut vaihtoehdot eivät ole tarkoituksenmukaisia esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu ulkomaiden lainsäädäntöä ja muissa maissa käytettyjä keinoja. Katsauksesta saa käsityksen, että eräissä vertailumaissa ensihoidon kuljetukset ovat asiakkaille täysin maksuttomia, jolloin niistä aiheutuvat kustannukset jäävät terveysviranomaisten maksettavaksi.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu keskeinen lausuntopalaute ja se, millä tavalla esitysluonnosta on täydennetty tai muutettu lausuntopalautteen perusteella. Lisäksi on kuvattu, miltä osin esitysluonnoksesta annettua lausuntopalautetta ei ole voitu ottaa huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä olisi kokonaisuutena vaikutuksia kotitalouksien asemaan. Esitysluonnoksen mukaan merkittävin vaikutus olisi sillä, että perittävissä olevat asiakasmaksut olisivat tasoltaan korkeampia kuin nykyinen sairausvakuutuslain mukainen omavastuuosuus. Vaikutukset kotitalouksien asemaan kuitenkin vaihtelisivat palvelujen ja niiden käytön mukaan.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu seikkaperäisesti asiakasmaksujen korotuksen ja indeksimuutoksen vaikutuksia ensihoitopalveluun sisältyviä kuljetuksia tai muita ambulanssikuljetuksia käyttäviin henkilöihin. Esitysluonnoksessa käy ilmi, mihin ikäryhmiin vaikutukset kohdistuisivat eniten. Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että valtaosalla muutoksen kohteena olevista henkilöistä asiakasmaksut nousisivat jonkin verran.

Esitysluonnoksessa todetaan, että uudistuksella olisi vaikutuksia yksityisiin yrityksiin sairausvakuutuslain mukaisten sairaankuljetuksen korvausten lakkauttamisen sekä kokonaisuuden järjestämis- ja rahoitusvastuun hyvinvointialueille keskittämisen vuoksi. Muilta osin valmistelussa on arvioitu, ettei uudistuksella olisi olennaisia vaikutuksia yrityksiin. Uudistuksesta voisi kuitenkin seurata yrityksille muun

muassa sopimusmuutoksia ja kilpailutusvaikutuksia. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on arvioitu riittävästi vaikutuksia yrityksille.

Esitysluonnoksessa käy ilmi, että esityksen valmistelun aikana ei ole ollut käytettävissä tilastotietoa siitä, miten ensihoitoon liittyvät ja kiireettömät sairaankuljetukset ovat määrällisesti jakautuneet julkisten ja yksityisten palveluntuottajien kesken. Esitysluonnoksen mukaan on hyvin todennäköistä, että hyvinvointialueet hankkivat jatkossakin kuljetuspalveluja myös yksityisiltä palveluntuottajilta. Joissakin tilanteissa on mahdollista, että yritykset poistuvat kokonaan markkinoilta tietyillä alueilla yksityisen kuljetuspalvelun kysynnän hiipumisen vuoksi. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on arvioitu riittävästi vaikutuksia yksityisten palveluntuottajien mahdollisuuksiin toimia markkinoilla.

Esityksessä ehdotetaan, että asiakasmaksujen määrät sekä asiakasmaksuihin liittyvät tulorajat sidottaisiin jatkossa hyvinvointialueiden hintaindeksiin. Indeksitarkistuksia tehtäisiin jatkossa vuosittain.

Esitysluonnoksen mukaan indeksitarkistusten toteuttaminen vuosittain aiheuttaisi hyvinvointialueille uusia hallinnollisia kustannuksia esimerkiksi poliittisesta päätöksenteosta sekä maksuhinnastojen päivittämisestä, tietojärjestelmämuutoksista ja tiedottamisesta. Keskimäärin näiden uusien kustannusten arvioidaan olevan koko maassa noin miljoonan euron mittaluokkaa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on tunnistettu hyvinvointialueille aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on arvioitu esityksen vaikutuksia erilaisiin ihmisryhmiin, kuten lapsiin, ikääntyneisiin ja vammaisiin henkilöihin. Esitysluonnoksesta käy ilmi, että muutokset kohdistuvat erityisesti ikääntyneisiin ja vammaisiin henkilöihin, jotka lähtökohtaisesti tarvitsevat enemmän terveyspalveluja kuin muu väestö. Lisäksi esitysluonnoksessa on tarkasteltu esityksen vaikutusten kohdistumista sukupuolen mukaan, mikä on myönteistä.

Esitysluonnoksen mukaan esityksen ei katsota heikentävän sosiaali- ja terveyspalvelujen saantia eikä vaarantavan kenenkään oikeutta sosiaali- ja terveyspalveluihin. Esitysluonnoksessa kuitenkin todetaan, että terveydenhuollon asiakasmaksutaso voi vaikuttaa palvelujen käyttöön erityisesti perusterveydenhuollossa.

Arviointineuvosto katsoo, että asiakasmaksujen korotusten vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttöön tulisi seurata ehdotetun sääntelyn voimaantulon jälkeen.¹

Esitysluonnoksessa on tarkasteltu esityksen yhteisvaikutuksia esimerkiksi vuonna 2025 voimaantulleiden perusterveydenhuollon asiakasmaksukorotusten ja toimeentulotukilain kokonaisuudistuksen (HE 116/2025 vp) näkökulmasta. Esitysluonnoksen mukaan esimerkiksi pienituloiset tai sosiaalietuuksien varassa elävien henkilöt voivat mahdollisesti kohdata haasteita asiakasmaksuista suoriutumisessa pitkällä aikavälillä.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esityksellä on tunnistettu olevan yhteisvaikutuksia muiden tämän hallituskauden sosiaaliturvaa ja asiakasmaksuja koskevien lainsäädäntöhankeiden kanssa.

¹ Esitysluonnoksessa on tuotu esille, että tutkimustietoa sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksujen korotusten vaikutuksista henkilöiden palveluiden hakeutumiseen ei ole tällä hetkellä saatavilla.

Esitysluonnoksessa olisi kuitenkin hyvä tarkentaa sitä, voivatko jo aiemmin tehdyt ja nyt ehdotetut korotukset asiakasmaksuihin yhdessä vaikuttaa niin, että joidenkin väestöryhmien oikeus sosiaaliturvaan voi heikentyä.

Esitysluonnoksen mukaan esityksen valmistelussa on tunnistettu, että erityisesti ambulanssikuljetuksia ja ensihoitopalveluun sisältyviä kuljetuksia koskevat muutokset aiheuttaisivat muutostarpeita tietojärjestelmiin. Esityksen valmistelun aikana sosiaali- ja terveysministeriö on tilannut uudistuksen tietojärjestelmä- ja tiedonhallintavaikutuksista selvityksen, jonka keskeiset havainnot on selostettu esitysluonnoksessa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on kuvattu riittävästi esityksen vaikutuksia tiedonhallintaan ja tietojärjestelmiin.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaa lainsäädäntöä koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: STM108:00/2023), jonka sosiaali- ja terveysministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 20.2.2026. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

Helsingissä 18. maaliskuuta 2026

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Essi Römpötti

Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.